

Indult BETSBÖL Szeredán 20. Jún. 1787.

Külső és belső Tudósítások

A. BELGIUM. ; Tudva lehet kegyelmetek előtt, azt írják Brúszizelből, hogy azok a' F. Tsászári rendelések, mellyek már minden Tsászári Tartományokba bé-vítettek; Belgiumba-is i. Májusban béhozandók valának; de minthogy a' Státusok magokat ezek ellen ízegezték, öszve-gyűlének, és a' magok végezések után ezt adák a' Helytartó Hertzeg és Hertzegné elejébe, hogy mivel magokat a' Státuállal edgyesítették; az ő végezéseiknek-is annál inkább reménylik, hogy magokat alájja írják, mennél bizonyosabb az; hogy csak annak írják magokat alájja, mellyekre a' F. Tsászárszár szentül meg eskütt vala, hogy mindenedeket a' mága állapottyában fog-hagyni, valamint eddig és ennekelötte 200 esztendőkkel valának; különben

ben kéntelenítettünk a' zenebonás népnek öfve-zede
lására harangot vonatni és trombitát fuvatni. Ma
edgynéhány hadi-fergek olly készüllettel-is valának,
hogy 24 óra alatt öfve-jöhetnek vala, midön ö Her-
tzegségeknek háromszor 24 órát adának a' gondolke-
zésra, hogy az alatt magokat határoznák-meg; mely
idő folytatellyes örömökre-is szolgálja; mert — Máj-
jusnak 31 dikén, midön a' Státufokra ki-rendelt szó-
szóllói, véghetetlen fok népnek fokaságától követ-
tetvén (kik azt kiáltozzák vala: éljenek a' jó Brabán-
tziaiak, *Mária Kristina* és a' *Szakfzen-Tesseni* Her-
tzege) a' Hertzegei Udvarba menvén az utolsó válás-
vételért, ö Hertzsegek a' F. Tsászar nevében alájja-
frák magokat azon biztatásnak, hogy mindenek vola-
mint eddig vóltanak, ennekutánna-is úgy maradnának,
's t. Ha én mindazokat meg-akarnám írni, mellyek
itt történetnek, kigyelmednek edgynéhány újság le-
veleit egészfzen erre kellene áldozni. Midön már
ö Hertzsegek a' Státus Kivánságának magokat aláj-
ja írták vólna, a' halhatatlan edgyütt lévő fokaság-
nak véghetetlen lármája támad a' Palotában, úgy
hogy ö Hertzsegeknek hízelkedő fel-szóval kelle-
tek a' népet-is arról bizonyofsá tenni, hogy min-
denek a' magok állapotjokban maradnak. A' Státus-
szó-szóllói akkor, e' véghetetlen fokaságtól késér-
tetve, viszfa indulának a' Tanáts-bázhoz a' népnek
felhöt öfzlató vivát kiáltása között, hól még 3 óra-
kig múltatván, az alatt a' nép trombitákkal, dobokkal
öfve-gyüle, és 4 óra után az Udvarba menének: a'
lakosoknak edgy nagy fokasága drága köntösbe öltöz-
ve bé-fogák magokat edgy borítatlan kotsi eleibe, a'
mellybe a' Hertzege és Hertzege né minekutánna kezen-
fogva vitetének, mindenféle musikák és örömet jelen-
tő kiáltások között a' *Magdalena* útfáján keresztül
régig.

régig a' nagy Piatzon a' Komédia-Házba vitétenek: A' Prokátor *Wandernord*, ki az ország törvényeinek őltalmazója vala, hajadon fővel menvén a' kotsi mellett, melly a' Hazafiaktól húzatik vala, ő Hertzsegekkel befzélgete. Vizfiza jövet hasonlító tiszteletet tevének, és a' véghetetlen fokaság ezt kiáltozza vala: *éljen JÓSEF Belgiumnak édes Attya!* Egész éjszaka az egész városban mindenütt világosítottak 's a' t. Júniusnak 1. napján megínt szabad Komédia és Bál tartaték: és 3-madikán az egész város megínt megvilágosították. Bezzeg ha JOSEFtől elérkeznek a' végezés' meg-erősítése? még akkor lenne edgy új öröm innep szentelés; de!!! — Lásluk edgy Szakátsnének-is nagy hitét és Hazája szeretetését: Lövenben edgy valakitől ebédre hívatik Director Stöger Úr nem régiben; 's midőn más nap a' szakátsnének konyha tzedulát küldenének, vizfiza küldé, kérvén a' helyett a' maga el-botsáttatását így szólván: én edgy Eretneknek és Haza-árúlónak nem főzök. Tegnap Director Stöger hozzánk hívatatott ebédre: a' többször-is meg-talál esni, én pedig edgy szabad Katholika keresztyén Flándriai szakátsné vagyok; az én főztemből bizony edgy Eretnek sem eszik. — Ugyan ezen Director Stöger Urat, a' közelebb múlt Husvéti gyónáskor edgy Pap Úr sem akarja vala meg-gyónatni, mindenik azt mondván: én tudatlanabb vagyok, hogy sem illy tudós férfiúnak gyónását halgathassam. — Ebben a' hátulsóban, azt tartom, edgyiket se lehet hazugságban hagyni. —

Hazánkbeli Tudósítások.

Posonyból és Pestről tudósíttatunk, hogy itt a' német nyelvet tanulni kívánó ifjúság úgy öfzve-tódúlt, hogy a' nyelv-tanító mesteren veszekednek edgymással

— szívesen fizetnének, csak volna, ki őket leg-
videbb úton és régulák által tanítaná; de még igen
kevessen vannak ezen Tanítók között, kik a Ma-
gyaroknak magyarul magyarázhatnának; sőt Deák-
is igen mértékletesen tudnak. Igazán írta Ráth Mát-
tyás Úr, hogy előbb az anyai nyelvnek kell ki-
palléroztatni, hogy a nemzet az által más idegen nyel-
vekhez jó móddal nyúlhasson. — Megint meg-újít-
tatott azon hír, mellyszerént Buda várának edgy
házasúlándó Fő-Hertzeghez foglenni szeréntsége; ki
nyárban állten, télben pedig Bétsben fogna lakni;
és ennek számára épittetik olly szorgalmatosan Buda
várának Kastélya. — Melly szorgalmatossággal vi-
gyázzék a F. Monárkha a maga szegényebb forsd
jobbágyainak-is kenyerekre s élelmek' keresése módjá-
ra, leg-kifésbb lépéhiből-is ki-tetfzik. Mostani útjáb-
ban ő Felségének edgy ollyan mesterséges találmányt
mutata-bé Lembergben edgy valaki, mellyben 2 em-
bernek, ezstendön áltai, 1000 mása dohányt igen
könnyű erővel meg-lehet apprittani. Ezt látván a
maga jobbágyinak Attya József, így szólla: „Jól van!
a találmány szép, és nékem fok hasznót hajthana;
de leg-alább minden ezstendőben 600 szegény em-
bert foisztana-meg kenyereétől, kik most ebből élnek;
azért azt akarom, hogy azok-is éljenek, és munkát
kaphassanak. — Erdélyben-is Tordától fogva K. Fe-
jérvárig 5 poltrákért hordja vala eddig a sónak má-
sáját a szegénység; most pedig ő Felsege minden
másáért 9 poltrát rendelt; a' kik pedig Kolosvárról
viszik a' sót, minden darabtól I márcjást fizetnek. A'
Tordai Arannyos hidjától fogva a' K. Fejérvári Ki-
kötő partig K. Insinérek vezérlése alatt olly szorgal-
matoson kézfítik az úgy nevezett II-dik JOSEF' út-
yát, hogy napjában 2—3 száz emberek dolgoznak

ajta. Ezen Királyi munkák a' munka nélkül lévô éhezett szegénységnek öly nagy fejedelme ezen drága időben, hogy tsak alig lehet ki-mondani. A' sôt soha öly szorgalmatoson nem hordották, mint most. Az-is közönséges hír Erdélyben, hogy a' sôt edgy darabig a' Töröknek fogná adni ö Felsége; melly ha így találna lenni, a' tsendes békefleg virágzása alatt, az idegenekkel való kereskedésbéli közösülés pénze-febb és boldogabb állapotra juttatná üres erfényü Hazánkat. — Edgy Tordán lakó Unitária vallású Köpetzi György nevü igen emberséges érdemes és tudós Ur, ezen Vármegyének Aranyos Lonyai Proceffusában szölgá-birónak réteték Áprilisben, és a' F. Rendelések szerént, ezen vallásbéli érdemes Hazafiak-is ennekutánna nagyobb hivatalokra léphetnek; kik eddig, azonkivül, hogy a' Prokátorságon kívül semmi nagyobb hivatalra nem bortsáttarának, sokszor keserves kenyeret evének vallátokért Hazánkban. — József ezeknek-is édes Áttyok. — T. T. Gyöngyösi János Ur, kinek nyavalyáin a' mi M. Músánk meg-szorodott vala, Istennek hála, meg-gyógyült, és naponként előbbeni erejéhez kezd jútui. — Ama nagy érdemü és tudományü Hístorikus és Botánikus a' Harlemi tudós társaságnak tagja T. T. Benkő József Ur, kinek mind eddig tudománybéli érdemei Aristótelessel gyalog járnak vala a' Hazában — és T. T. Bodola Sámuel Ur a' Sz. Udvarhelyi Gymnásiumban Professzoroknak nevezettek. —

Itt már az Elegyes; de mi-is lehetne — mikor.

Bétsben nem régiben edgy nagy Dáma a' kétséges jádzó asztala mellett bizonyos summa pénzben kotzkára veté az Urát, 's szerentséfen el veszté. Tréfából esett légyen-e ez: vagy valóságból? már

már azt nem tudhatjuk; de hogy az ebből származott per már az ítélok előtt vagyou, a' bizonyos, és annál inkább várjuk minden óráu a' dolognak ki-menetelét, mennél bizonyosabb, hogy az ilyen eleven pénzben való játékhoz már ma sok házasoknak nagy kedvek volna. — A' Hollandusok, nevezetesen Ultrek, nem hogy a' belső zenebonától meg-szünnék, sőt már ezeknek Hazafiakból álló pártos se-regek 15 ezerre hágott, kiknek Generál Ryffel a' vezérek. — Némelly közönséges levelek szerint a' Szaltzburgi Fő-Püspök a' Regensburgi új Püspök ellen panaszt tett a' Felséges Tsáfszárnak; mivel ez a' maga (confirmatio) meg-erősítettetéséért a' Monokhiumi Pápa Nunciustához, és nem a' ki-rendelt helyre, folyamodott. — A' Bolognai Univerzitásnak edgyik fő tagja *Salina* Gróf, *Grátin*ak, és az egéiz Tanácsnak oltalma alatt következő dítséretes fel-tételeket ada-ki a' Státus Törvényéből nem régiben. „1) A' Házaság' dolga a' Papokat, és nem a' külső Státust illeti, és ebben nem a' Püspökök, hanem egyedül a' Pápa engedhet valamit; 2) Azok a' világi jószágok, mellyeket az Ekklésia és a' Papok bírnak hasznára, és nem kárára vagynak a' Státusnak; 3) A' szerzetesek véghetetlen — hasznára vagynak — a' Státusnak; 4) A' Keresztyéni türedelem sem a' Státus hasznával sem a' R. Kathólíka hit' törvényeivel meg nem edgyezhet.“ Ne nehezteljenek a' mi érd. Olvasóink ezen borskoros Századbéli igékre — azt kell meg-gondolnunk, hól járunk? Bolognában vagyunk; e pedig a' Pápa hatalma alatt fekszik — úgy-é? itthon vagyunk már. — Bétsben a' F. Ts. és K. Udvarnak azon részében lévő újjonnan ki-készített szobák, mellyek az úgy nevezett *Amáliai* Udvarban vagynak, a' napokban éjzákának idején fel-prédáltattak; az azok-

azokban vólt arany és ezüst házi készületeket el-vit-
ték minden láрма — és azon kívül, hogy a' nem
mezfsze vígyázó katona valamit észre-vehetett volna.
Ezeknek nem igen idegen tolvajoknak kellett lenni;
azért rövid nap világosságra jönnek. — *Lafzalairól*
azt írják, hogy már Kúfstáinba szeréntséfen meg-érke-
zett. *Donát* és *Hondt*, kik A. Belgiumból fogva
hozattanak vala Bétsbe, már szabad lábon járnak.
tsak ez az edgy hibázik, hogy az ő őrző angya-
lok mindenütt mellettek vagyou akár merre mennek.
Ezek azok; kiknek Bétsbe lett hozatások (ez előtt
költ Levelünkben) nehezen esett vala a' Belgium-
bélieknek, — *Triestben*, hól tavaj az *Ó- és Újvárosi*
Papok között tsak azért esett vala az elsőség felett
az *Ürnap* bütsújáráskor veszekedés; mert az *Ó-város*
fokkal régibb mint az új; az idén ezen *Tzerémónia*
igen szép rendel menvén végbe, mind a' vízen, mind
a' szárazon ágyú ropogások hallattak. — Bétsben
edgy *Kotsisnak* felesége tsak azért akasztá fel magát
a' napokban, hogy az *Ura* a' kává italt meg-tiltotta
vala. Oh te gonosz férj!!! — *Rómában* a' népnek
igen nehezen esék nem régiben azon új büntetésnek
módja, mellyszerént ő Szentsége edgynehány *Papo-*
kat ezen *Sz. hivataljokból* le-vetkeztetvén, *Polgári*
módra büntettetett-még. — A' *Munkátsi Püspöknek*
eddig vólt *Titoknakja Bradats Mihály Úr* ugyan ite
ő Felségétől *Káptalan Úrrá* tétetvén, a' *Püspök Úr*
által a' *Szepefi Görög Kathólíka Ekklesiában* (*Arkh-*
Diákonuslá) fő *Esperesté* tétetett. — Az *Amériki*
Püspökségekben lévő új könyörgéfes könyvről írják,
hogy ez egészfszen az *Unitáriusok* módja szerént ké-
szítetett légyen. — *Langeráde Úr* nem régiben az-
zel vádoltatik vala a' *Párisi Parlamentum* előtt. a' ma-
sa feleségétől, hogy tehetetlen; és ugyan azon idő-
ben

ben a' Nennési Parlamentumnál azon panaszkodni vala edgy Kisalfszony, hogy *Langeráde* megterhesítette. Azt gondolná valaki, hogy már ezen 2 peközzül valamellyiket csak megnyeri, azonban mind a' kettőt elveszté. — Megszomorodának az Angli Kereskedők Orosz Országban, midön tudokra adták, nem régiben, hogy ők fokkal több vámost fognának fizetni, mint azok a' külö Kereskedők, kik a' Muszka Udvarnak kereskedésbéli társai; de még azon nagyobb megütközének; midön edgy Muszka rendelésben azt olvasák, hogy ennekutánna a' Muszka Birodalombéli portékákat idegen Zászló alatt nem szabad ki-vinni. Ennek okának azt állítják — mivel az Anglus a' fel-fegyverkezett Neutrálításra rá nem állott ezen jelenvaló környül-állásokban. — Ha az Auszriai Univerzitasok nagy férfiakat nem találnak szülni, ennek nem az Univerzitasok' szegénysége lesz oka; mert csak a' Bétsi Univerzitasnak 1 milliomot érő jószága vagyona, melly között 300 ezer forintból álló készpénz Kapitális vagyona. — Prusziában az egész Berlini Udvar megörvende, midön nem régiben annak fok hideget és meleget kiállott ösz vitézt Generál B. *Wuntsatz* a' Király a' fekete Sas-tzimerü Rendel megajándékozni méltóztaték. Midön ezen hadi érdemmel szinyártig teljes öreg vitéz legelőbb a' fekete Sas tzimerrel az Udvarnál megjelene, megakará a' maga Királynának kezét csókolni; de a' Király hátrahútván magát, őtet legbaráttságofább karokkal ölelemeg. — Most minthogy mind magok a' Hollandusok, mind a' Helytartó Hertzeg, mind Boruszszia és Frantzia Ország munkába vette a' belső zenebona tsendesítettését; minden órán megfogják inni a' Patrióták a' vért tisztító orvofságot.